

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 5.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.72>

УДК 338.2

М. Ф. Силенко,

к. е. н.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6618-6775>

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ: ДОСВІД ЄВРОПИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

M. Sylenko,

PhD in Economics

SPATIAL PLANNING: EUROPEAN EXPERIENCE AND RECOMMENDATIONS FOR UKRAINE

У статті досліджено питання становлення і розвитку європейської моделі просторового планування. Проаналізовано основні етапи трансформації просторового планування від документального оформлення планування міст і до формування перспективного бачення територій за межами населених пунктів. Детально описано роль Європейської Конференції міністрів, відповідальних за регіональне/просторове планування (CEMAT), у формуванні європейської системи просторового планування. Акцентовано увагу на результатах ключових засідань Європейської конференції міністрів, відповідальних за регіональне планування (CEMAT). Окремий фокус спрямовано на сучасні європейські тренди у просторовому

плануванні. Здійснено короткий огляд становлення та розвитку просторового планування в Україні. Сформульовано пропозиції до вдосконалення української системи просторового планування з урахуванням кращих європейських практик та тривалої зовнішньої загрози.

The article explores the formation and evolution of the European model of spatial planning, tracing its development from its early stages to its current framework. It examines the transformation of spatial planning from a technical process primarily focused on documenting urban development to a more comprehensive approach that encompasses long-term strategic visions for territories beyond urban settlements. This shift reflects a growing recognition of the importance of integrated spatial planning in fostering sustainable development, economic growth, and environmental protection across Europe.

A significant portion of the study is dedicated to analyzing the role of the European Conference of Ministers Responsible for Regional/Spatial Planning (CEMAT) in shaping the European spatial planning system. The article provides an in-depth examination of the key milestones and decisions made during CEMAT meetings, highlighting their impact on the formulation of spatial planning policies and strategies at both national and transnational levels. These conferences have played a crucial role in promoting cooperation among European countries, facilitating the exchange of best practices, and establishing common principles for spatial development.

Furthermore, the article delves into contemporary European trends in spatial planning, emphasizing the increasing focus on sustainability, resilience, and adaptability in response to emerging challenges such as climate change, demographic shifts, and geopolitical uncertainties. It discusses how European nations are integrating innovative planning methodologies, digital technologies, and participatory governance models to enhance spatial development and ensure balanced territorial growth.

In addition to examining the European context, the article provides a concise overview of the historical formation and evolution of spatial planning in Ukraine. It outlines key legislative and institutional developments, assessing how Ukraine's spatial planning system has adapted to changing socio-economic conditions and external influences. Special attention is given to the challenges Ukraine faces in aligning its spatial planning framework with European standards, particularly in light of ongoing geopolitical tensions and external threats.

Finally, the article presents a set of proposals aimed at improving Ukraine's spatial planning system by incorporating best European practices. These recommendations focus on enhancing policy coherence, strengthening institutional capacities, and fostering cross-border collaboration to ensure a more effective and resilient spatial planning framework. The study underscores the importance of adopting a forward-looking approach that integrates European expertise while addressing Ukraine's unique spatial development needs and security concerns.

Ключові слова: *просторове планування, просторовий розвиток, сталий розвиток, стратегічне планування, система планувальних документів, відновлення, повоєнна відбудова.*

Keywords: *spatial planning, spatial development, sustainable development, strategic planning, system of planning documents, recovery, post-war reconstruction.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Активне впровадження реформи з децентралізації влади в Україні та перспективи вступу до Європейського Союзу дали суттєвий поштовх до розвитку стратегічного планування на рівні держави, регіонів і громад. Разом з тим, підходи до просторового планування ще й досі є дещо застарілими, не приведені в цілісну систему та не сповна синхронізовані з кращими європейськими моделями. Для переходу до сталого розвитку територій України важливим є формування сучасної

системи просторового планування з урахуванням кращих європейських підходів, потреби повоєнної відбудови нашої країни та необхідності узгодження зі стратегічним плануванням на всіх рівнях. Саме просторове планування є інструментом впливу на територіальний розподіл людей та ресурсів, а тому є одним із найважливіших видів діяльності у розвитку сучасного суспільства.

Україна, як кандидат на вступ до ЄС, має першочергово орієнтуватись на кращі європейські практики просторового планування. З огляду на це важливим є вивчення питання становлення і поточного функціонування просторового планування в ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем сталого просторового розвитку займалися такі зарубіжні науковці як А. Фалуді, Д. Котелла, Дж. Ріволін, А. Соллі, Л. Сервільйо. Серед українських вчених питання довгострокового планування розвитку регіонів досліджували

В. Куйбіда, В. Негода, Є. Маруняк, З. Герасимчук, Р. Лозинський, Г. Лабінська, І. Сторонянська, А. Ткачук, Ю. Палеха та інші. При цьому у теорії та практиці планування просторового розвитку існує низка невирішених питань, які залишаються предметом дискусій серед дослідників. Одним з таких є питання щодо формування сучасної системи просторового планування територій в контексті збройної агресії росії проти України, а також необхідності повоєнної відбудови країни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті — дослідити та узагальнити кращі європейські підходи до просторового планування, а також здійснити їх аналіз на предмет можливого застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування територіального планування у його сучасному розумінні для більшості країн світу відноситься до кінця XIX–початку XX ст. Важливим індикатором появи таких систем є законодавче закріплення.

Розробка і затвердження планувальної документації у європейських країнах являли собою своєрідну реакцію на стрімке економічне зростання та пов'язані з ним соціальні, економічні, інституційні проблеми стосовно оптимізації промислового навантаження, поселенської мережі, регулювання міського розвитку [1]. Саме тому становлення і розвиток просторового планування розпочалось з документального оформлення планування міст. Дещо пізніше у Європі активно розпочався процес просторового планування регіонів, що включав і питання перспективного бачення розвитку територій за межами населених пунктів.

Першим важливим документом, що започаткував сучасне розуміння просторового планування міста, стала Афіньська хартія (франц. Charte d'Athènes). Це прийнятий IV Конгресом CIAM, що відбувся в Афінах у 1933 році, містобудівний маніфест, який складався з 111 правил і принципів планування сучасного міста, згідно з якими впродовж наступних років у 20 ст. розвивались практично усі міста Європи та розвинутих країн світу. Автором цих принципів був Ле Корбюзьє.

Текст маніфесту базувався на результатах вивчення досвіду планування і забудови 33 найбільших тогочасних міст світу. У результаті було переглянуто існуючі принципи містобудування і просторового планування розвитку, що на той час ввійшли у протиріччя з реаліями економіки, екології та соціального життя великих міст. Афіньська Хартія заклала основи планування і просторового розвитку сучасного міста, мегаполісу.

Серед найважливіших положень:

- необхідний розподіл міста на зони: виробничу, житлову, рекреаційно-відпочинкову, транспортної інфраструктури;
- сучасне житло в місті має будуватись у вигляді вільно розташованого у просторі окремого блоку багатоквартирного будинку з прилеглою «прибудинковою» територією замість будинків-дворів типу «колодязь»;
- висунуто ідею «променистого міста» — міста, сприятливого для життя людини, а не території з простим нагромадженням будівель, в яких

існує (а не живе) обслуговуючий персонал і робітники промислових підприємств. Цей документ фактично став своєрідним базисом для містобудування і урбаністики 20 ст., адже Друга світова війна, тривалий час повоєнної відбудови Європи та період «холодної війни» залишили на порядку денному проблеми забезпечення житлом мільйонів людей та відбудови зруйнованих міст та селищ [2].

Про проблему просторового розвитку держави Європи серйозно замислились у 1960-х роках. У травні 1968 року Консультативна асамблея Ради Європи презентувала історичну доповідь з просторового планування “Європейська проблема”. Це спонукало до проведення у 1970 році у місті Бонн (Німеччина) першої наради (конференції) міністрів країн-членів Ради Європи, відповідальних за просторове/регіональне планування на тему: “Основи програми європейського регіонального планування” [3]. Тоді ж рішеннями першої конференції міністрів, відповідальних за регіональний розвиток (СЕМАТ) були визначені основні планувальні орієнтири – якість навколишнього середовища; збереження балансу між урбанізованими та аграрними регіонами; проблеми розвитку сільських районів; специфічні проблеми, притаманні деяким окремим регіонам (прикордонні, гірські тощо); проблеми розвитку периферійних (депресивних) районів; розвиток мереж зв’язку і транспорту; участь населення у житті місцевих громад тощо [4].

Загалом відбулося 17 спеціалізованих нарад СЕМАТ. Вони готувалися на запит Комітету міністрів Ради Європи, а за організацію відповідав Секретаріат Ради Європи. Результати обговорення ключових питань, що піднімалися на нарадах, опубліковано у вигляді резолюцій СЕМАТ. За 50 років діяльності СЕМАТ прийняв декілька десятків важливих для просторового розвитку Європи документів, в тому числі “Європейську хартію регіонального/просторового планування (Торремолінська хартія)”, “Європейську стратегію регіонального планування”, “Керівні принципи сталого просторового розвитку європейського континенту” [3].

Основною метою СЕМАТ є формування та розповсюдження нових ідей та ініціатив з питань регіонального/просторового розвитку. За результатами проведених досліджень та перспективних наукових розробок СЕМАТ також ідентифікує, вивчає та порівнює конкретні проекти країн-членів Ради Європи з питань реалізації політики у галузі сталого просторового розвитку [5].

Дослідник питання європейського просторового планування Р. Лозицький [3] виділяє 2 основних етапи у діяльності СЕМАТ у відповідності до головних проблем, які вона розробляла (рис. 1).

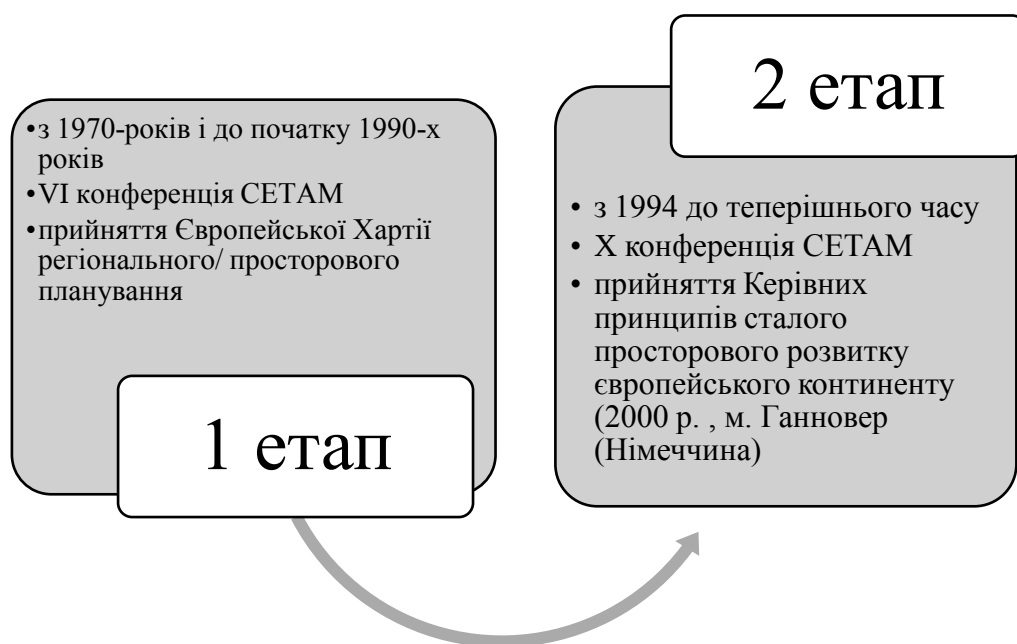

Рис.1. Етапи розвитку європейського просторового планування

На першому етапі варто виділити шосту конференцію СЕТАМ. Ця конференція стала особливою подією у зв'язку з тим, що на ній було прийнято Європейську Хартію регіонального/ просторового планування.

В контексті реалізації програми майбутньої роботи міністри, відповідальні за регіональне/просторове планування, ще раз підтвердили принципи, проголошені на попередніх конференціях СЕМАТ, та висловили впевненість у великій значущості роботи щодо розробки Європейської

стратегії регіонального планування, здійснюючи наголос на наступних коротко- і середньострокових завданнях:

- завершення роботи над остаточною версією стратегії;
- обговорення можливостей розробки стратегій регіонального/просторового планування на національному та регіональних рівнях;
- дослідження впливу окремих проектів на здійснення політики регіонального/просторового планування [5].

Другий етап в діяльності СЕМАТ розпочався з 10-ї наради, яка відбулася в 1994 р. у м. Осло (Норвегія) на тему “Стратегія сталого регіонального/просторового розвитку в Європі після 2000 р.”. В назву цієї наради вперше винесли питання сталого просторового розвитку. Цій меті було підпорядковано усі наступні наради СЕМАТ до 2014 р. включно. Головним стратегічним документом цього етапу діяльності конференції стали “Керівні принципи сталого просторового розвитку європейського континенту”, які затвердили в 2000 р. у м. Ганновер (Німеччина) [1].

Однією з головних політичних подій в контексті сталого просторового розвитку та впровадження Керівних принципів сталого просторового розвитку європейського континенту стала 13-та Європейська конференція міністрів, відповідальних за регіональне планування (СЕМАТ). Вона організована Радою Європи і проведена в Любляні, Словенія, 16-17 вересня 2003 року. Метою міністерської конференції був огляд заходів, вжитих для реалізації Керівних принципів та сприяння транснаціональному і міжрегіональному співробітництву за допомогою проектів розвитку. Делегати також розглянули засоби просування та реалізації Керівних принципів шляхом створення правових положень та ефективної політики, а також інноваційних стратегій щодо територіального планування та управління [6].

Остання нарада відбулася в 2017 р. в м. Бухарест (Румунія) на тем “Функціональні області – капіталізація місцевого потенціалу в політиці

територіального розвитку на європейському континенті”. За переліком питань,

що обговорювалася, ця нарада могла би стати початком нового етапу в діяльності СЕМАТ. Символічним за назвою є один з її документів “Декларація про майбутнє СЕМАТ”, але пандемія COVID-19 внесла зміни у діяльність конференції. Чергова нарада міністрів країн-членів Ради Європи мала відбутися в 2020 р., однак була відкладена. Нова загроза, що постала перед суспільством, вносить свої корективи в політику просторового розвитку європейського континенту [3].

Пандемія COVID – 19 і стрімкий розвиток технологій суттєво вплинули на зміну підходів до просторового планування країн Європи. Традиційний підхід поступово витісняється і на зміну приходить інтегрована модель розвитку територій, що передбачає децентралізацію просторового планування.

На рис. 2 представлено систематизацію основ європейського регіонального (просторового) планування у вигляді структурної схеми, що включає три ключові компоненти: принципи, інструменти та документи, а також рівні планування.

На рис. 2 виокремлено основні принципи, що лежать в основі регіонального планування в Європейському Союзі, серед яких: субсидіарність, поліцентричний розвиток, територіальна інтеграція, сталий розвиток та територіальна згуртованість.

Серед інструментів і документів, що забезпечують реалізацію просторової політики ЄС, виокремлено: Європейський документ з просторового планування (ESDP), Територіальний порядок денний ЄС (Territorial Agenda), програми транснаціонального співробітництва (INTERREG), стратегії смарт-спеціалізації (S3) та інструменти геоінформаційного аналізу.

Рис. 2. Основи Європейського регіонального планування

Джерело: побудовано автором

Схема відображає багаторівневий підхід до планування, що включає європейський, національний та регіонально-місцевий рівні, кожен із яких відіграє важливу роль у формуванні збалансованого просторового розвитку.

Для України досвід становлення і розвитку європейських підходів до просторового планування є особливо цінним, оскільки тривалий період цьому важливому питанню у нашій державі не приділялась належна увага.

Лише у 2002 році з'являється Закон «Про Генеральну схему планування території України» [7]. Цей документ не втратив чинності й досі, хоча розрахунковий термін для схеми становив 20 років.

Головним документом, що встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку

територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів є закон “Про регулювання містобудівної діяльності” [8]. Він був прийнятий ще у 2011 р. і мав виконати тимчасову місію до розробки і прийняття Містобудівного кодексу, у якому буде зосереджена вся нормативна база, що регулюватиме відносини у цій сфері.

З стартом реформи адміністративно-територіального устрою постало питання формування сучасної європейської системи просторового планування. У 2019 році був навіть розроблений проєкт Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності на 2019-2030 роки [9], що передбачав узгодження зі стратегічними документами світового та національного рівня, а також враховував угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Однак, документ не був прийнятий і питання реформування підходів до просторового планування було відкладене.

COVID-19 і початок повномасштабної російська агресія проти України кардинально змінили акценти і на порядку денному постали питання планування простору для повоєнної відбудови, а також врахування переорієнтації на онлайн-формат роботи, навчання і дозвілля. Тому вже в другій половині 2022 року активізуються процеси щодо вдосконалення правового регулювання містобудівної діяльності. Як наслідок 13 грудня 2022 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності» (на базі проєкту №5655 від 11.06.2021) [10]. Втім, документ отримав різку критику з боку основних зацікавлених гравців (Архітектурна палата України, Асоціація міст України, голови територіальних громад, містобудівні аналітики) і не був підписаний Президентом України. Петиція на вето проголосованого закону за кілька днів набрала рекордні 42090 голосів при 25000 необхідних [11]. Серед основних контраргументів до законопроєкту № 5655 були такі:

- з’являються корупційні ризики в Мінрегіоні;
- значні суми штрафів за формальні порушення;

- запровадження приватного контролю за забудовниками;
- ризики монополізації ринку;
- суттєве обмеження прав органів місцевого самоврядування та жителів громад
- суттєві утиски прав архітекторів [12].

Натомість протягом 2023-2025 років активізувалась робота над підготовкою Містобудівного кодексу України, який на думку керівника робочої групи з розробки кодексу Ганни Бондар має стати рамковим законодавством, на основі якого потім можуть деталізуватися окремі закони або підзаконні акти [13].

За інформацією Комітету Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування лише 2 громади в Україні затвердили комплексний план просторового розвитку. О.Шуляк зазначає, що місцеві ради з 1 січня 2025 року мають розробити новий вид документації — комплексний план просторового розвитку, проте парламент відтермінував застосування цього закону і переніс термін на 2028 рік [14].

Таким чином, прискорення розробки і прийняття сучасного законодавства у сфері просторового планування має неабияку актуальність для відновлення і регіонального розвитку в умовах сьогодення України та з урахуванням перспектив вступу до ЄС.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Формування територіального планування у його сучасному розумінні для більшості країн Європи до початку XX ст. Становлення і розвиток просторового планування розпочалось з документального оформлення планування міст, а вже пізніше у Європі розпочався процес визначення перспективного бачення розвитку територій за межами населених пунктів.

Ключову роль у становленні сучасної європейської системи просторового планування відіграла СЕМАТ – цикл конференцій міністрів, відповідальних за регіональне планування. Саме діяльність СЕМАТ

забезпечила формування та розповсюдження нових ідей та ініціатив з питань регіонального/просторового розвитку.

Лише з початком реформи адміністративно-територіального устрою у 2014-15 рр. в Україні серйозно почали замислюватись про необхідність оновлення містобудівної документації, напрацювання прогресивного рамкового законодавства у вигляді Містобудівного кодексу та узгодження просторового і стратегічного планування на рівні регіонів і громад.

Перспективи вступу до ЄС та повномасштабна війна з росією змушують керівництво української держави прискорити напрацювання прогресивної і актуальної системи просторового планування яка б враховувала типи територій та сприяла швидкому повоєнному відновленню.

Подальші наукові дослідження вбачаються у напрацюванні рекомендацій щодо розвитку української системи просторового планування та її узгодження з стратегічним плануванням.

Література

1. Маруняк Є. О. Територіальне (просторове) планування: зміст, еволюція та основні сучасні напрями / Є. О. Маруняк // Український географічний журнал. 2014. № 2. С. 22-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UGJ_2014_2_6.

2. Бортник С. Ю., Лаврук Т. М., Олещенко А. В., Тимуляк Л. М. Просторове та ландшафтне планування: навчальний посібник. Електронне видання третє, оновлене та доповнене. К., 2022, 155 с.

3. Лозинський Р.М. Роль СЕМАТ у формуванні Європейської системи просторового планування / Р.М. Лозинський, Г.М. Лабінська, В.М. Моргацький //International science conference on emerging trends in science and education “Theoretical and scientific bases of development of scientific thought”. Rome, Italy. February, 16-19.2021. ISBN 978-1-63684-356-8. DOI 10.46299/ISG.2021.I.V. S. 189-194. URL: https://www.researchgate.net/publication/350754461_Rol_SEMAT_u_formuvanni

_evropejskoi_sistemi_prostorovogo_planuvanna_The_role_of_SEMAT_in_the_formation_of_the_European_spatial_planning_system .

4. Європейський досвід просторового планування / С. Ю. Бортник, Т. М. Лаврук, Л. М. Тимуляк, А. В. Олещенко // Фіз. геогр. та геоморфологія. 2017. Вип. 4 (88). С. 5-11.

5. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи : збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. Київ, Видавництво “Крамар”, 2009.

6. 13th Conference of the Council of Europe of Ministers Responsible for Spatial Planning (CEMAT). Available at: <https://www.coe.int/en/web/conference-ministers-spatial-planning/13th-cemat> (accessed 19 April 2025).

7. Про генеральну схему планування території України: закон України від 7 лютого 2002 року N 3059-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (дата звернення – 05.05.2025).

8. Про регулювання містобудівної діяльності: закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення – 06.05.2025).

9. Концепція публічного управління у сфері містобудівної діяльності : зб. аналіт. матеріалів. Київ, 2019. URL: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/dep-dmba/news/Conc.pdf> (дата звернення - 06.05.2025).

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності: проект закону України від 11.06.2021 № 5655. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72212 (дата звернення – 06.05.2025).

11. Накласти вето на законопроект N5655 - котрий призведе до хаотичної забудови міст та знищення історичних пам'яток великими

забудовниками. Електронні петиції. URL:
<https://petition.president.gov.ua/petition/173046> (дата звернення 06.05.2025).

12. Законопроект 5655 – реформа містогвалтування. Публікація інтернет-видання «Економічна правда». URL:
<https://epravda.com.ua/columns/2022/12/2/694533/> (дата звернення – 06.05.2025).

13. Новий амбітний Містобудівний кодекс має змінити правила забудови міст. Розробники кажуть, що від цього виграють усі. Публікація інтернет-видання «Хмарочос». URL:
<https://hmarochos.kiev.ua/2025/03/19/novyj-ambitnyj-mistobudivnyj-kodeks-maye-zminyty-pravyly-zabudovy-mist-rozrobnyky-kazhut-shho-vid-czogo-vygrayut-usi/> (дата звернення – 06.05.2025).

14. Лише дві громади в Україні створили комплексні плани просторового розвитку. Публікація інтернет-видання «AgroPortal». URL:
<https://agroportal.ua/news/ukraine/lishe-dvi-gromadi-v-ukrajini-stvorili-kompleksni-plani-prostorovogo-rozvitku> (дата звернення - 06.05.2025).

References

1. Maruniak, Ye.O. (2014), “Territorial (spatial) planning: content, evolution and main modern trends”, *Ukrains'kyj heohrafichnyj zhurnal*, vol. 2, pp. 22-31, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UGJ_2014_2_6 (Accessed 06.05.2025).

2. Bortnyk, S.Yu. Lavruk, T.M. Oleschenko, A.V. and Tymuliak, L.M. (2022), *Prostorove ta landshaftne planuvannia [Spatial and landscape planning]*, Kyiv, Ukraine.

3. Lozyns'kyj, R.M. Labins'ka, H.M. and Morhats'kyj, V.M. (2021), “The role of CEMAT in the formation of the European spatial planning system”, *International science conference on emerging trends in science and education “Theoretical and scientific bases of development of scientific thought”*, Rome, Italy, February 16-19, pp. 189-194, available at:

https://www.researchgate.net/publication/350754461_Rol_SEMAT_u_formuvanni_evropejskoi_sistemi_prostorovogo_planuvanna The_role_of_SEMAT_in_the_formation_of_the_European_spatial_planning_system (Accessed 06.05.2025). DOI 10.46299/ISG.2021.I.V

4. Bortnyk, S.Yu. Lavruk, T.M. Tymuliak, L.M. and Oleschenko, A.V. (2017), “European experience of spatial planning”, *Fiz. heohr. ta heomorfologhiia*, vol. 4 (88), pp. 5-11.

5. Kujbida, V.S. Nehoda, V.A. and Tolkovanov, V.V. (2009), *Rehional'nyi rozvytok ta prostoro ve planuvannia terytorij: dosvid Ukrainy ta inshykh derzhavchleniv Rady Yevropy : zbirnyk normatyvno-pravovykh aktiv i naukovo-analitychnykh materialiv* [Regional development and spatial planning of territories: the experience of Ukraine and other member states of the Council of Europe: a collection of regulatory legal acts and scientific and analytical materials], Vydavnytstvo “Kramar”, Kyiv, Ukraine.

6. Council of Europe (2003), “13th Conference of the Council of Europe of Ministers Responsible for Spatial Planning (CEMAT)”, Available at: <https://www.coe.int/en/web/conference-ministers-spatial-planning/13th-cemat> (accessed 19 April 2025).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine “On the general scheme of planning the territory of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (Accessed 05.05.2025).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine “On the regulation of urban planning activities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (Accessed 06.05.2025).

9. Integrated urban development in Ukraine (2019), “The concept of public administration in the field of urban development”, available at: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/dep-dmba/news/Conc.pdf> (Accessed 06.05.2025).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Draft Law “On amendments to some legislative acts of Ukraine”, available at:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72212 (Accessed 06.05.2025).

11. Elektronni petytsii (2022), “Veto the bill N5655 - which will lead to chaotic urban development and destruction of historical monuments by large developers regarding the reform of the sphere of urban development”, available at: <https://petition.president.gov.ua/petition/173046> (data zvernennia 06.05.2025).

12. Ekonomichna pravda (2022), “Bill 5655 - urban rape reform”, available at: <https://epravda.com.ua/columns/2022/12/2/694533/> (Accessed 06.05.2025).

13. Khmarochos (2025), “A new ambitious Urban Planning Code should change the rules of urban development. Developers say that everyone will benefit from this”, available at: <https://hmarochos.kiev.ua/2025/03/19/novyj-ambitnyj-mistobudivnyj-kodeks-maye-zminyty-pravyla-zabudovy-mist-rozrobnyky-kazhut-shho-vid-czogo-vygrayut-usi/> (Accessed 06.05.2025).

14. AgroPortal (2025), “Only two communities in Ukraine have created comprehensive spatial development plans”, available at: <https://agroportal.ua/news/ukraina/lishe-dvi-gromadi-v-ukrajini-stvorili-komlpeksni-plani-prostorovogo-rozvitku> (Accessed 06.05.2025).

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025 р.